



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pavli Laymann è Societate I: Theologiae Moralis
Compendiv[m] absolutissimum et in quinq[ue] libros
partitum**

Laymann, Paul

Moguntiae

3. De Detractione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40716

non debet admitti ad testimonium ferendum cit. c. testimonium. Quod si sciamus aliquem semel mentitum fornicatum esse, de eius probitate merito dubitamus, donec emendationis signa prodat. Nam emendatio est quid facti, factum autem in dubio non praesumitur.

CAP. III.

De detractioe.

Detractio est alienae famae iniusta diminutio, vel fit directe vel indirecte. Directe quadriplex: 1. imponendo alicui crimen falsum. 2. Exaggerare crimen verum vel falsum. 3. Manifestare crimen occultum. 4. Opus rectum sinistre interpretari.

Indirecte tripliciter. 1. Alterius dotes inficiari. 2. Eadem eleuare siue extenuare. 3. Malitiose recitare: vt, si alius hominem laudantibus subiicias. *Ego taceo*; aut frontem contrahas, adde frigidam & simulatam laudationem.

Detractio est ex genere mortale grauius furto, minus homicidio. Tanto enim peccatum grauius est, quanto maiore bono iniuste priuat: Atqui, vt Salomon ait, *Prov. 22.* Melius est nomen bonum, quam diuitiae mulierum. Accedit, quod saepe per detractioem non solum fama proximi ledatur, sed etiam amicitia & pax inter homines violatur: quod sursoris peccatum dicitur, *Eccles. 28.* Quod si quis per detractioem causa sit damni in corpore, aut bonis fortunae, cum plures sint species, in Confessione explicari debent.

Detractio saepe est peccatum tantum veniale, vel ob materiae leuitatem, vel ob imperfectionem actus ex linguae praecipitatione, nisi enim hoc dicamus, totum

rum genus humanum periclitabitur. De Religio-
fo dicere, quod sit assuetus mendaciis est mortale,
Veniale si v. c. de milite aut homine plebeio, dicas
quod fuerit ebrius. Veniale si dicas alium esse super-
bum, auarum, iracundum, &c. quia audientes inter-
pretari solent de naturali propensione ad eiusmodi
vitia. Excipe nisi circumstantiae accedant, vt exilia-
matio hominis grauius laedatur.

4 Detractio alia est formalis, quae fit cum proposito
nocendi, alia materialis, quae ex animi leuitate fit sine
directo nocendi proposito. Vtraque est ex gene-
re mortalis contra iustitiam commutatiuam, quan-
doquidem ad damnum iniuste inferendum sufficit
voluntarium indirectum ac imputatiuum: tamen
detractio materialis ob imperfectionem actus fre-
quenter est venialis. Hinc in confessionibus quere-
ndum, an cui detraxit, habuit odium aut voluntatem
nocendi.

NB. Praeterea alia detractio est, per quam crimen
falsum alicui affingitur, alia per quam crimen verum
occultum de aliquo proditur. Illa ex genere (quippe
mendacium perniciosum) grauiorem iniuriam con-
tinet. Nam qui pernicioso mendacio famam alicui
detrahit, non solum possessione, sed quasi domini-
um famae spoliatur; qui autem crimen verum occultum
prodit, proprie tantum priuat hominem in
possessione, non etiam domini; quandoque
dem famam per se & secundum veritatem crimino-
so debita non est, sed per accidens, id est, ob publi-
cam ignorantiam. Nam sicut probabilis tua ignorantia
saepe efficit, vt alienum equum, v. c. iuste possideas,
iniuriamque inferat, qui eum tibi eripiat, antequam
liquido constet tuum non esse: ita publica igno-
rantia

tantia tui criminis efficit, vt iustè apud eos possideas bonam existimationem, siue famam; iniuriamque inferat, qui eam tibi eripit, antequam publicè innotescat, tibi reipsa debitam non esse, solum ob ignorantiam.

Crimen alterius occultum manifestare non semper est illicitum, sed quibusdam casibus concessum, & præceptum. 1. Vt consilium vel auxilium capias à viro prudente, sed operam dare debes pro posse, vt id fiat cum minimo damno peccatoris, & persona non nominanda nisi sit necesse. 2. Si opus sit ad impediendum maius damnum communitatis, priuatæ personæ, ipsiusue criminosis. v. c. Si homo ineptus ad parochiam, promouendus cum damno animarum: Si medicus imperitus ad curacionem corporis accersendus: si persona in matrimonium accipienda, vnde mali exitus timendi, prius tamen mouendi sunt nocentes, si spes sit illos obtemperaturos.

NB Si quis dotem virgini reliquit dandam, quæ publicè virgo censetur, tu autem illam corruptam nosti, non licet tibi occultam eius fornicationem prodere. Ratio, quia virgo illa putatitia nullam iniuriam infert dotem petendo: Cum enim publicè virgo habeatur, in externa politia omnibus virginum priuilegijs gaudet iuxta morem patrium scriptum gestare possit, similiter itaque & dotem petere potest, neque alia mens fuit testatoris, cum inquirere in occulta crimina valde perniciosum sit Reipubl. Ficti tamen simulatio pauperis accipientis elemosynam pauperibus decretam detegi potest, quia simulatio illius, cum verè pauper non sit, vt pono iniusta & perniciosa est: quod si pauper occultus, criminosis, si iis eleem: decreta, qui nulla infamia

infamia laborant, non sint prodenda occulta eorum crimina.

NB. Quotiescunque ius habes aliquem accusandi de crimine occulto, quod probari potest, tumcluso odio, fas est accusationem inferre coram iudice competente, eo fine, ut V. C. repellatur ad ultimum, eaque alteri obueniat, ita potes repellere aliquem à ferendo testimonio, vel cōpetitorum à beneficio, & ut eo excluso, tibi obueniat, vteris enim hac in re tua.

6 Crimen alterius graue etiam vni homini prudenter sine iusta causa manifestare mortale est, quia plerumque etiam hanc iacturam magni aestimant, tamen sepe culpa minuitur, si quis solatii causa acceptam aliquo iniuriam amico manifestat, quod eam silentio decoquere, atque cum nemine communitur valde difficile videatur.

7 Si ita narretur crimen ex relatione aliorum, vnde dubile sit audientes non credituros, non est peccatum mortale; quod si ita narretur, ut alii crederentur leuitate animi, malam suspicionem accepturum, peccat contra charitatem, sed non contra iustitiam. Prius prob. quia duplicis mali occasionem praebet, tum quod audientes temerè iudicando, scandalum patiuntur, tum quod alter famae suae iacturam quae eosdem incurrit. Probatum posterius, Cum enim audientes non ex pondere narrationis, sed ex leuitate animi fidem adhibeant, Eccl. 29. narranti tanquam causae ad se tibi non potest, ut nec ad restitutionem famae obligatur. Quod si ita narret, ut narratio leuiter pondere fidem apud audientes merentur, vel sinistra suspicionem generet, peccat contra iustitiam & tenetur ad restitutionem.

Crime

Crimen in loco ut notorium notitia facti (quale est, quod se ita plurium hominum conspectui exhibet, ut nulla tergite: fatione celari possit) aliis ignorantibus manifestare non est illicitum. Nam ex minoribus censetur tunc spoliatus iure ac possessione famæ suæ, quando crimen adeo manifestum est, ut moraliter impossibile sit, quin in aliorum cohabitantium notitiam deveniat, eadem est ratio, si crimen notorium sit non suspitione; v. c. Si dicas Sacerdotiale mulierem suspectam, quod multis in vicinia notum est.

NB. Crimen notorium vel famosum existimatur, si in domo sint 8. sufficit, si 4. sciant. Si 20. sufficit, si 8. In oppido, quod 40. domos, suffi. iunt 10. domus. Si civitas 500. suffi. iunt 30. per civitatem dispersi, alias non si in vna solum & alia sciatur, non ad aliam oportet divulgare; nisi existimeur criminis infamia etiam ad alia loca divulganda.

NB. Crimen falsum ex relatione aliorum ignoras aliis narrare aliquando excusat a mortali, alias contra iustitiam, mortale: quia innocentem infamare iniustum est, quod etiam facit, qui ex relatione aliorum adiuvat infamantem.

NB. Præterea infamato per vitæ emendationem famam recuperandi iniuria infertur, si de præterito crimine denuò infametur, ut pote iam obliuione oborto. Ratio est, quia sicut malis moribus infamia facti contrahitur, & fama bona amittitur, ita contrariis bonis moribus infamia facti aboletur, & fama bona recuperatur.

Crimen in iudicio notorium, per Rei confessionem, vel testium depositionem, (quod notorium iuris dicitur)

FF

dicitur)

dicitur) non potest sine iniuria divulgari. Ratio quia tunc solum in ordine ad Iudicem, ut Reum condemnare possit, & nondum in ordine ad populum, publicum crimen censetur. Quod si verummen paulo post publicandum, tunc grauis iniuria non erit, anteuertere, imò nulla si ob iustam causam, sicut Christus Dominus Iudæ. Ioan. 13.

- 10 Crimen per Iudicis publicam condemnationem notorium, etiam in locis sine iniuria euulgatur. Ratio; quia sicut Magistratus in criminis vindicta Reum corporis & fortunarum bonis, ita & factus spoliandi ius habet, idque re ipsa efficere debet quando eum publica sententia coram populo crimine condemnat.

Quòd si crimen ea conditione publicetur, ut eius notitia inter certos limites, v. c. Mortalia maneat, iniuriatur ille, de quo crimen manifestatur.

- 11 Infamem de vno crimine non licet infamari aliis diuersi generis occultis, etiam, si minora sunt, v. c. de publico fure, occultum adulterium.

- 12 Laudatæ Communitati, v. c. Regularium Ordini detrudere, graue crimen est.

- 13 Licet detractio erga defunctum, minus est vitiosa, quàm erga viuum, potest tamen & illud esse vitiosum. Ratio, quia mortuus viuit in hominum memoria, ac possessionem bonæ famæ & gloriæ habet, qua si illum per iniuriam spoliatur, damnū infertur obligatione restituendi.

- 14 Auditor detractoris peccat, si detractio ei ostendatur; ad detractioem expresse vel tacite impeditur detractioem, cum facile possit, non impeditur. Ratio patet ex Apost. Rom. postremum (contra charitatem) Prov. 15. Ps. 100.

Elicere crimen occultum cogitando ex curiositate, & exiguum inde detrimentum causare criminoso, veniale est.

Seipsum sine causa infamare, non est peccatū contra iustitiam, sed solum prodigalitaris ex genere veniale. Ratio, quia homo est dominus fame suæ, quippe quā propriis virtutibus comparavit, ut proinde nemini iniuriam inferat, si eam prodigat. Per accidens tamen potest esse mortale, si iactes te de crimine mortali, in eo delectando iuxta Ps. 51. 2. Si crimen tuum manifestando propriam vitam in discrimen absque causa conicias. 3. Si criminis infamia cum aliorum damno & scandalo iuncta sit.

Episcopus vel similis persona publica, iniuste infamata, tenetur se defendendo infamiam repellere, propter communitatis bonum.

CAP. IV.

De Denuntiatione fraterna.

Duplex est denunciatio, i. Iudicialis, quæ fit apud superiorem tanquam Iudicem, (hæc vel criminalis, quæ publicam vindictam communis boni gratia, peccat, vel civilis quæ priuatum interesse seu satisfactionem intendit.) Altera Evangelica seu charitativa, quæ ipsius spectat peccatoris emendationem, ut principalem finem, cuius species sunt denunciatio Canonica (quæ secundum canonū statuta fit ad impediendum damnum spirituale, v.c. Si Clericus denunciatur Clerico, ut deponatur ab officio, quia est perniciosus plebi) Regularis denunciatio fit in Religione secundum cuiusque Ordinis statuta.

Crimen fratris occultum interdum denunciatur prælato, quatenus est persona publica, (quamvis

Ff 2 non